

*Sprawozdanie za okres dwóch lat
z realizacji Powiatowego Programu Opieki nad Zabytkami
dla Powiatu Rawskiego na lata 2022-2025*

Sprawozdanie z realizacji Powiatowego Programu Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Rawskiego na lata 2022-2025

I. Wprowadzenie

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Rawskiego na lata 2022-2025 przyjęty został przez Radę Powiatu Rawskiego Uchwałą nr XLVIII/280/2022 Rady Powiatu Rawskiego w Rawie Mazowieckiej z dnia 29 lipca 2022 r. (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2022 r. poz. 5415) po uzyskaniu pozytywnej opinii Łódzkiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z dnia 13 czerwca 2022 r.. Głównym celem opracowania Programu było zamierzone modelowanie indywidualnego lokalnego dziedzictwa kulturowego i eksponowanie jego zasobów, co przyczyni się do propagowania dorobku kultury materialnej i niematerialnej, zacieśnienia więzi lokalnych, podtrzymywania obyczajów i podniesienia atrakcyjności rekreacyjnej Powiatu Rawskiego. Celem nadrzędnym Programu było przeprowadzenie działań rewitalizacyjnych, rewaloryzacyjnych, renowacyjnych i remontowych zabytkowych obszarów i obiektów na terenie Powiatu Rawskiego, będących genezą chluby i postumentem zrównoważonego rozwoju obszaru opartego o walory krajobrazu przyrodniczo – kulturowego.

Zgodnie z art. 87 ust. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2024 r. poz. 1292) zarząd powiatu sporządza co 2 lata sprawozdanie z realizacji powiatowego program opieki nad zabytkami i przedstawia go radzie powiatu. Niniejszy dokument opracowany został na podstawie informacji własnych Starostwa Powiatowego w Rawie Mazowieckiej, jak również danych pochodzących od podmiotów do których skierowano zapytania w celu pozyskania informacji do sporządzenia niniejszego sprawozdania. W tym miejscu należy zaznaczyć, że nie wszyscy udzielili odpowiedzi i nie zawsze w pełnym zakresie.

Niniejsze sprawozdanie obejmuje okres od 29 lipca 2022 r. do 28 lipca 2024 r.

W w/w ustawie ustawodawca określił, co należy rozumieć przez ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami. Ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- 2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- 3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
- 4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- 6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków do:

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku;
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
- 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

II. Realizacja Programu

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Rawskiego określa kierunki i działania podejmowane przez gminy w Powiecie Rawskim, mające na celu szeroko pojętą ochronę dziedzictwa kulturowego. Opieka nad zabytkami stanowi jeden z obszarów działania dla władz lokalnych. W okresie sprawozdawczym, za pomocą dostępnych instrumentów prawnych, finansowych i społecznych podejmowane były działania, które miały na celu zachowanie dziedzictwa kulturowego na terenie Powiatu Rawskiego.

W sprawozdaniu odniesiono się do następujących kierunków i działań Programu:

1. Zachowanie ciągłości cennych wartości dziedzictwa kulturowego

W celu zachowania cennych wartości dziedzictwa kulturowego Powiatu Rawskiego przeprowadzono prace konserwatorskie oraz remontowe przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków. Celem konserwacji było przede wszystkim zahamowanie procesu zniszczeń, jakim uległy obiekty oraz przywrócenie im wartości estetycznych oraz funkcjonalnych. Prace te nie mogłyby się odbyć bez wsparcia środkami pochodzącymi z różnych źródeł zewnętrznych:

1) W 2022 r. w Gminie Sadkowice wykonano roboty budowlane polegające na budowie nawierzchni z kostki betonowej na terenie cmentarza przykościelnego w Lewinie. Całkowity koszt realizacji zadania wyniósł 41.112,36 zł. w tym: dotacja z Urzędu Gminy 15.000 zł., środki własne Parafii 26.112,36 zł.

Ponadto 20 czerwca 2024 roku zawarto umowę o udzielenie dotacji z Polskiego Ładu na kwotę 1.000.000 zł. w tym udział własny 20.000 zł. na wykonanie kompleksowego remontu ołtarza głównego w kościele p.w. Świętych Dziesięciu Tysięcy Rycerzy Męczenników w Sadkowicach – zakończenie inwestycji planowane na 30.04.2026 r.

Podpisano również wstępną promesę na realizację inwestycji – remont elewacji Kościoła oraz wymiana i renowacja drewnianych elementów wnętrza Kościoła pw. Św. Stanisława Bp w Lewinie na kwotę 700.000 zł. w tym udział własny 14.000 zł.- zakończenie inwestycji planowane jest 15.12.2025 r.;

2) W 2023 r. z budżetu Województwa Łódzkiego Dom Zakonny Zgromadzenia Męki Jezusa Chrystusa OO. Pasjonistów w Rawie Mazowieckiej otrzymał dotację w wysokości 100.000 zł. na realizację zadania pn. Remont konserwatorski Bramy Głównej ogrodzenia cmentarza przykościelnego przy kościele OO. Pasjonistów pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Rawie Mazowieckiej.

W latach 2022-2023 przeprowadzono remont budynku przy Placu Marszałka J. Piłsudskiego 4 – remont pomieszczeń kamienicy przy ul. Krakowskiej dla potrzeb świetlicy środowiskowej (roboty ogólnobudowlane, elektryczne i sanitarne) – za kwotę 50.000 zł.

W roku 2022 w strefie ścisłej ochrony konserwatorskiej Starego Miasta Rawa Mazowiecka zamontowano maszt flagowy na terenie Placu Marszałka J. Piłsudskiego za kwotę 8.000 zł.

W 2023 r. na stadionie miejskim przy ul. Zamkowej – strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej Starego Miasta w Rawie Mazowieckiej przeprowadzono budowę ogrodzenia boiska sportowego, ogrodzenie systemowe, panel ogrodzeniowy oraz piłkochwyty ze sznurka plecionego, montaż furtki oraz bramy za kwotę 140.000 zł.

W 2023 r. przeprowadzono również remont schodów przy wejściu do budynku SP Nr 1 w Rawie Mazowieckiej za kwotę 100.000 zł. W 2024 r. przeprowadzono remont elewacji budynku przy Placu Marszałka J. Piłsudskiego 7 w Rawie Mazowieckiej za kwotę 200.000 zł. oraz remont dachu zabytkowego budynku położonego na działce nr 280 w obrębie 4 miasta Rawa Mazowiecka przy Placu Piłsudskiego 4 za kwotę 1.400.000 zł.;

3) W Gminie Biała Rawska w roku 2024 dokonano wymiany pokrycia dachowego na budynku kościoła w Babsku ul. Lipowa 33 wpisanego do rejestru zabytków pod nr 256 decyzją z dnia 27.12.1967 r. za kwotę 969.999,64 zł.;

4) W 2024 r. w Gminie Cielądz przeprowadzono remont kapliczki wiejskiej w miejscowości Kuczyna za kwotę 12.000 zł.;

5) Kolej wąskotorowa - inwestycje w latach 2022 – 2024:

1. Zadanie „Roboty konserwatorskie w zespole linii Kolejki Wąskotorowej Rogów – Rawa – Biała”. Prace naprawcze przy budynku dworca kolejowego Rawa Mazowiecka zlokalizowanego przy ul. Kolejowej 6A w Rawie Mazowieckiej polegały na: naprawie deskowania, wymianie pokrycia dachowego, podbitki dachowej, okapu i orynnowania.

Całkowity koszt zadania 209.999,13 zł. w tym kwota dotacji 100.000 zł. ze środków Województwa Łódzkiego. Roboty trwały od 03.11.2023 do 27.11.2023 roku.

2. Zadanie „Prace naprawcze w zespole linii Kolejki Wąskotorowej Rogów – Rawa – Biała”. Zadanie obejmowało prace naprawcze przy budynku magazynu zlokalizowanego na terenie stacji Rogów Towarowy Wąsk. przy ul. Dworcowej 37 w Rogowie tj.: naprawę pokrycia dachowego, wykonanie rynien i rur spustowych. Całkowity koszt zadania 70.000 zł. w tym

dotacja z Województwa Łódzkiego 20.000 zł. Roboty trwały od 18.11.2022 roku do 28.11.2022 roku.

Zadania finansowane ze środków Województwa Łódzkiego na kwotę 324.013,20 zł.:

1. Zadanie „Wzmocnienie rozjazdów oraz wymiana podkładów w ciągu Kolei Wąskotorowej Rogów – Biała Rawska”, polegało na: wymianie 900 sztuk podkładów na p.o. Rogów Osob. Wąsk. Roboty rozpoczęto 18.11.2022 roku i zakończono 15.12.2022 roku. Wartość zadania 136.899 zł.
2. Zadanie „Wymiana 300 sztuk podkładów w stacyjnych układach torowych”. Roboty rozpoczęto 01.12.2022 roku i zakończono 15.12.2022 roku. Wartość zadania 45.000 zł.
3. Zadanie „Prace remontowo-budowlane związane z pokryciem dachu na budynku olejarni w m. Rogów”. Roboty rozpoczęto 04.11.2022 roku i zakończono 28.12.2022 roku. Wartość zadania 15.744 zł.
4. Zadanie „Prace remontowo-budowlane związane z pokryciem dachu na budynku drezynowni”. Roboty rozpoczęto 04.11.2022 roku i zakończono 28.12.2022 roku. Wartość zadania 32.779,50 zł.
5. Zakup znaków drogowych G-3 – 90 sztuk i G-4 – 8sztuk, dla zadania „Powstrzymanie degradacji Kolei Wąskotorowej Rogów – Rawa – Biała”. Znaki zostały ustawione przy niestrzeżonych przejazdach kolejowych. Wartość zadania 49.310,70 zł.
6. Zakup podkładów sosnowych nasyconych typ II B w ramach zadania „Powstrzymanie degradacji Kolei Wąskotorowej Rogów – Rawa – Rogów”. Wartość zadania 44.280 zł.

2. Promocja, kreowanie zasobów i walorów Powiatu Rawskiego; edukacja regionalna

Zasoby dziedzictwa kulturowego w dobie gospodarki rynkowej posiadają nie tylko wartość historyczną, ale także wymierną wartość ekonomiczną. Świadome zarządzanie tymi zasobami i ich skuteczne wykorzystanie w połączeniu z promocją przyczynia się do rozwoju Powiatu Rawskiego. Aby skutecznie kreować wartości i walory naszego regionu należy stworzyć mechanizm współpracy samorządów z terenu Powiatu Rawskiego w zakresie zarządzania dziedzictwem kulturowym poprzez opracowanie i aktualizację gminnych ewidencji zabytków oraz Programy opieki nad zabytkami dla gmin wchodzących w skład Powiatu Rawskiego.

Edukacja regionalna mieszkańców to kolejny ważny element w upowszechnianiu dziedzictwa kulturowego Powiatu Rawskiego. Istotną rolę odgrywają tu działania realizowane przez Muzeum Ziemi Rawskiej w Rawie Mazowieckiej.

W okresie objętym sprawozdaniem Muzeum prowadziło działalność obejmującą szeroki zakres wydarzeń o charakterze kulturalnym i historyczno – edukacyjnym:

1) W roku 2022 (od 29 lipca 2022 r. do 31.12.2022 r.):

- 4 koncerty w ramach Muzycznej Jatki – Szpetni „Tylko miłość”, Impresja „Miłość w operetce i musicalu”, Belferband „Pieśni patriotyczne”, Janusz Kasprowicz, Stanisław Marinczenko „Piosenki Kaczmarskiego, Wysockiego i innych piewców wolności”,
- 7 warsztatów - tkackie, pisanie na tabliczkach glinianych, plastyczne oraz tworzenia ozdób świątecznych,
- 6 wystaw czasowych m.in. „Świat zmysłów”, „Wystawa planszowa Zamek Rawski - Niemy świadek historii (krużganki Zamku)”, „Wystawa pokonkursowa Szopka Ludowa regionu Rawskiego”,
- wydano 3 publikacje książkowe m.in. autorstwa Dyrektora Muzeum Ziemi Rawskiej dr Marcina Broniarczyka; Dyrektor Muzeum przeprowadził wykład nt. „Województwo rawskie 1462-1793, a współczesny powiat rawski z dziejów wspólnego dziedzictwa”, przeprowadzono XXIV edycję konkursu „Szopka Ludowa Regionu Rawskiego”.

W dniu 8 grudnia 2022 r. Muzeum Ziemi Rawskiej w Rawie Mazowieckiej otrzymało wyróżnienie za dwie ostatnie edycje Europejskich Dni Dziedzictwa: za „Smaki Ziemi Rawskiej” oraz za akcję „Połączeni dziedzictwem”.

2) W roku 2023 (od 01 stycznia 2023 r. do 31.12.2023 r.):

- 19 warsztatów dla dzieci: plastyczno – rękodzielnicze, świąteczne oraz etnograficzne,
- 3 warsztaty z Twórcami Ludowymi,
- 6 koncertów w ramach Muzycznej Jatki m.in. Impresja „Najpiękniejsze piosenki o miłości, piosenki francuskie i polskie z repertuaru H. Ordonówny, A. German i E. Piaf” oraz „Sopranowe perełki w wykonaniu Katarzyny Plewniak i Joanny Błażej – Łukasik”,
- 3 wystawy czasowe,
- kiermasz Wielkanocny sztuki ludowej i rękodzieła,
- w dniu 4 lutego 2023 r. odbyła się debata historyczna – obchody 160 rocznicy Powstania Styczniowego, w ramach Nocy Muzeów 13 maja 2023 r. zwiedzanie wystaw stałych i tymczasowych, gry i zabawy na Zamku Księżąt Mazowieckich; w dniu 12 maja 2023 r. zorganizowano we współpracy z Miejskim Domem Kultury w Rawie Mazowieckiej oraz parafią św. Pawła od Krzyża w Rawie Mazowieckiej konferencję naukową poświęconą związanemu z Rawą Ojcu Profesorowi Henrykowi Damianowi Wojtysce – wybitnemu historykowi, inicjatorowi wydawania akt nuncjatury apostolskiej,
- w dniu 26 kwietnia 2023 r. odbyła się promocja książki autorstwa Artura Ossowskiego pt. „Dzieci z zielonego autobusu” z zeznań o niemieckim obozie dla polskich dzieci przy ul. Przemysłowej w Łodzi (1942-1945),
- w dniu 20 sierpnia 2023 r. zorganizowano piknik historyczno – edukacyjny „Rawskie

Paskalia” w ramach programu „Patriotyzm Jutra”,

- zorganizowano Jarmark Bożonarodzeniowy – w ramach którego odbyły się warsztaty plastyczne dla dzieci prowadzone w Jatkach Miejskich,
- Dyrektor Muzeum Ziemi Rawskiej przeprowadził 5 prelekcji na terenie gminy Rawa Mazowiecka: Pukinin, Kurzeszyn, Stara Wojska, Matyldów i Konopnica w ramach projektu „W hołdzie rawskim bohaterom”,
- Muzeum współorganizowało spotkanie pt. „Dawne życie na wsi Ziemi Rawskiej we dworze i chałupie”, które odbyło się w Gminnym Centrum Kultury w Czerniewicach oraz spotkanie z cyklu „Wspomnienia z dziejów Rawy” we współpracy z Miejską Biblioteką Publiczną im. Jana Pawła II w Rawie Mazowieckiej,
- odbyły się 3 spacer historyczne po Rawie Mazowieckiej w których uczestniczyli: żołnierze z 7 Dywizjonu Ułanów Lubelskich im. gen. Kazimierza Sosnkowskiego wchodzącego w skład 25 Brygady Kawalerii Powietrznej im. Księcia Józefa Poniatowskiego z Tomaszowa Mazowieckiego,
- odbyła się XXV edycja konkursu na „Szopkę Ludową Regionu Rawskiego”.

W 2023 r. Muzeum pozyskało środki zewnętrzne z programu Patriotyzm Jutra na realizację projektu „Rawskie Paskalia” na kwotę 20.000 zł oraz z programu Wspieranie działań muzealnych z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego na realizację wystawy „Powrót dziedziców...” na kwotę 30.000 zł.

3) W roku 2024 (od 01 stycznia 2024 r. do 28 lipca 2024 r.):

- 4 koncerty w ramach Muzycznej Jatki m.in. Beleferband „Leć Kolędo w Świat”, Justyna Jabłonowska, Hanna Chylińska, Mateusz Kot, Szymon Chyliński „Zaczynij(my) od Bacha, Wodecki, Jantar i inni”,
- 17 warsztatów (w tym 3 warsztaty przeprowadzone przez regionalnych twórców ludowych) – rękodzielnicze, plastyczne, kulinarne oraz świąteczne,
- Wystawy plenerowe tj. poświęcone Halinie Konopackiej, prezentowane na Placu Piłsudskiego w Rawie Mazowieckiej oraz „Raz na ludowo”,
- w ramach Nocy Muzeów 18 maja 2024 r. zwiedzanie wszystkich obiektów muzealnych;
- współorganizowanie z LGD Kraina Rawski konkursu „Najpiękniej umajone kapliczki i krzyże”,
- 15 lutego 2024 r. promocja książki dyrektora Muzeum „Studia i szkice z dziejów Rawy”; Wielkanocny Kiermasz Sztuki Ludowej i Rękodzieła.

Powiatowa Biblioteka Publiczna im. ks. bp Józefa Zawitkowskiego w Rawie Mazowieckiej, której organizatorem jest Powiat Rawski w okresie objętym sprawozdaniem realizowała wiele zadań o charakterze kulturalnym, najważniejsze z nich to:

1) W roku 2022 (od 29 lipca 2022 r. do 31.12.2022 r.):

- Narodowe czytanie „Ballady i romanse” Adama Mickiewicza,
- udział w Akcji Żonkile oraz wyjazd grupy wolontariuszy do Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN na monodram „Mama zawsze wraca” sztuka oparta na motywach tekstu Agaty Tuszyńskiej,
- „Głośne czytanie w bibliotece” wizyta kl. II SP Nr 2 w Rawie Mazowieckiej,
- udział w 8. edycji ogólnopolskiej akcji Noc bibliotek „To się mówi powieść” z udziałem uczniów z Młodzieżowego Ośrodka Socjoterapii w Rawie Mazowieckiej,
- Ogólnopolski Dzień Głośnego czytania z udziałem uczniów z Młodzieżowego Ośrodka Socjoterapii w Rawie Mazowieckiej,
- konkurs fotograficzny „Biblioteka – Wszechświat w jednym miejscu”, bookcrossing przed biblioteką,
- wystawy malarskie, artystyczne, wernisaże fotograficzne; „Książka na telefon”,
- I Zaduszki Poetyckie – święto Patrona biblioteki.

2) W roku 2023 (od 01 stycznia 2023 do 31.12.2023 r.):

- współorganizacja ze Starostwem Powiatowym XVI Powiatowego Koncertu Kolęd i Pastorałek; Ogólnopolska akcja „Noc sów” – warsztaty, prelekcja wyprawa do lasu we współpracy z Zagrodą „Pod Dębami” w Julianowie,
- warsztaty Amigurumi czyli japońska sztuka szydełkowania,
- Walentynki randka w ciemno z książką w bibliotece,
- tłusty czwartek - czytanie grubych książek w postaci ebooków,
- Dzień Nauki Polskiej 19 lutego – wystawa książek przypomnienie postaci Mikołaja Kopernika,
- koncert na pożegnanie karnawału „Miłosne ostatki” muzyka, poezja, śpiew – grupa teatralno - muzyczna ‘Albi Quercus’,
- wystawa nowości książkowych z okazji Międzynarodowego Dnia Pisarzy i pisarek w dniu 03 marca,
- II Powiatowy Koncert z okazji Dnia Kobiet we współpracy ze Starostwem Powiatowym,
- bookcrossing w bibliotece przypomnienie o całorocznej akcji uwalniania książek,
- wystawa z okazji Światowego Dnia Poezji w dniu 21 marca,

- wystawa książek nominowanych do Nagrody im. Ryszarda Kapuścińskiego – finałowa dziesiątka; warsztaty tworzenia palm wielkanocnych we współpracy z Rawskim Uniwersytetem III wieku,
- Targi Fantastyki - o książce „Babel, czyli o konieczności przemocy” Rebecce Kuang; warsztaty rękodzieła – koc robiony na palcach; udział w Akcji Żonkile – wizyta z wolontariuszami w rawskich szkołach i urzędach; spotkanie z podróżnikiem Mariuszem Wasiakiem, który realizował projekt „Rawka Winter Rafting Expedition 2019”,
- wystawa z okazji rocznicy urodzin Haliny Poświatowskiej, wystawa z okazji rocznicy urodzin Daphne du Maurier,
- warsztaty rękodzielnicze – maskotki; wystawa serii podróżniczej Wydawnictwa Poznańskiego,
- warsztaty z udziałem RUTW - zakładki do książek na aukcję charytatywną dla Oliwki Sekuter rawianki na wózku inwalidzkim,
- warsztaty w ramach współpracy ze Związkiem Dużych Rodzin Trzy Plus Gmina Rawa Mazowiecka „Jak rozmawiać z nastolatkiem, żeby nie zwariować”,
- zorganizowanie konkursu fotograficznego przy muralu biblioteki „Biblioteka 2.0 – Wszechświat w jednym miejscu”,
- warsztaty z Aromaterapii, „Zioła! Na zdrowie”, „Odkryj swoją kreatywność”, „Palcami plecione” w ramach współpracy ze Związkiem Dużych Rodzin Trzy Plus,
- Ogólnopolska Akcja Narodowe Czytanie „Nad Niemnem” Elizy Orzeszkowej we współpracy ze Starostwem Powiatowym,
- Dzień głośnego czytania - wizyta dzieci z kl. I SP Nr 1 w Rawie Mazowieckiej,
- II Zaduszki Poetyckie – święto Patrona biblioteki,
- warsztaty rękodzielnicze – skarpety na zimę; spotkanie z podróżnikiem Robertem Gondem „Spotkanie z Afryką: Tanzania, Kenia, Uganda, Rwanda”,
- wystawa książek R. P. Evansa,
- warsztaty „Lekcja olejkowa”,
- współdział w akcji Szlachetna Paczka „Weekend Cudów”.

3) W roku 2024 (od 01 stycznia 2024 do 28 lipca 2024 r.):

- współorganizacja ze Starostwem Powiatowym XVII Powiatowego Koncertu Kolęd i Pastorałek,
- Dzień Babci i Dziadka - wydarzenie zorganizowane we współpracy z Młodzieżowym Ośrodkiem Socjoterapii w Rawie Mazowieckiej,
- uroczyste otwarcie Działu dla dzieci i młodzieży - po przeprowadzeniu modernizacji ze środków pozyskanych w ramach Budżetu Obywatelskiego Powiatu Rawskiego w 2023 r.,

- wystawa malarstwa „Śniegiem przyprószone” - we współpracy z Nieformalnym Stowarzyszeniem Artystów i Twórców Rawskich,
- II Powiatowy Dzień Kobiet - we współpracy ze Starostwem Powiatowym w Rawie Mazowieckiej,
- wystawa malarstwa Doroty Perełkiewicz „Kobieta Art Déco” - we współpracy z Nieformalnym Stowarzyszeniem Artystów i Twórców Rawskich,
- „Wielkanoc” - zajęcia dla przedszkolaków we współpracy z Biblioteką Pedagogiczną w Rawie Mazowieckiej,
- „Łączy nas pamięć” - udział w ogólnopolskiej Akcji Żonkile we współpracy z Muzeum POLIN,
- wystawa malarstwa „Wiosenna symfonia” - we współpracy z Nieformalnym Stowarzyszeniem Artystów i Twórców Rawskich,
- spotkanie autorskie i warsztaty dla dzieci ze szkół podstawowych - „Pan Poeta”,
- IV Edycja Powiatowego Konkursu Fotograficznego „Sleeveface – ubieram się w książkę”,
- „Tu lektor!” - spotkanie z Tomaszem Urbańskim, dziennikarzem radiowym, lektorem;
- wystawa malarstwa Joanny Cichal „Moje konie malowane” - we współpracy z Nieformalnym Stowarzyszeniem Artystów i Twórców Rawskich,
- XXIII Tydzień Czytania Dzieciom - udział w ogólnopolskiej akcji we współpracy z Przedszkolem „Tęczowa Jedyneczka” w Rawie Mazowieckiej,
- Koncert z okazji Dnia Rodziny - we współpracy z Chórem ze Szkoły Podstawowej w Cielądzu,
- wystawa malarstwa Andrzeja Czechowskiego „Letnie impresje” - we współpracy z Nieformalnym Stowarzyszeniem Artystów i Twórców Rawskich,
- III Edycja Powiatowego Konkursu Fotograficznego przy muralu: „Biblioteka - Wszechświat w jednym miejscu 2.0”.

W roku 2018 na wniosek Łódzkiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków Starosta Rawski ustanowił 11 społecznych opiekunów zabytków. Są to osoby fizyczne zamieszkałe w Rawie Mazowieckiej, Białej Rawskiej, Tunikach, Kaleniu oraz Boguszycach Małych, które działają na terenie Powiatu Rawskiego, powodując wzrost zachowania dziedzictwa kulturowego podregionu rawskiego.

3. Zachowanie tożsamości regionalnej i dziedzictwa kultury niematerialnej

Powyższe działanie jest realizowane poprzez promowanie i wspieranie działalności zespołów

ludowych z terenu powiatu, stwarzanie im przestrzeni do prezentowania dorobku artystycznego podczas imprez i wydarzeń kulturalnych organizowanych przez Powiat Rawski. Wymienić tu należy następujące wydarzenia:

Dożynki Powiatowe 2022 (Biała Rawska)

Dożynki Powiatowe 2023 (Rawa Mazowiecka)

**„XVI Powiatowy Koncert Kolęd i Pastorałek” – czyli kolędowanie ze Starostą 2023
(Koncert w kościele oo. Pasjonistów w Rawie Mazowieckiej)**

**„XVII Powiatowy Koncert Kolęd i Pastorałek” – czyli kolędowanie ze Starostą 2024
(Koncert w kościele NPNMP w Rawie Mazowieckiej tzw. „Duży Kościół”)**

Przy współudziale Powiatowej Biblioteki Publicznej im. ks. bp. Józefa Zawitkowskiego w Rawie Mazowieckiej ze Starostwem Powiatowym w Rawie Mazowieckiej odbyły się następujące imprezy skierowane do wszystkich mieszkańców Powiatu Rawskiego:

**„Narodowe Czytanie” – Nad Niemnem Elizy Orzeszkowej lektura roku 2023
(Starostwo Powiatowe w Rawie Mazowieckiej - sala konferencyjna)**

**II Powiatowy Dzień Kobiet 2024
(Starostwo Powiatowe w Rawie Mazowieckiej – sala konferencyjna)**

4. Rozwój turystyki kulturowej w oparciu o walory krajobrazowe i historię obszaru

Rozwój turystyki w oparciu o zabytki oraz historię obszaru możliwy jest m.in. poprzez działalność różnych instytucji i stowarzyszeń oraz organizację wydarzeń turystycznych i rekreacyjnych.

Kolejka wąskotorowa i krajobraz kulturowy dorzecza Rawski to element tożsamości kulturowej stanowiący produkt turystyczny dający szansę rozwoju i ożywienia.

Rozbudowa Rawskich Jatek, wcześniejszy remont zabytkowego budynku Muzeum Ziemi Rawskiej, rewaloryzacja zabytkowego Parku Miejskiego oraz zagospodarowanie przestrzeni publicznej Rynku Starego Miasta oraz obszaru staromiejskiego przyczyniły się do częstego zwiedzania przez turystów indywidualnych i zorganizowanych.

Muzea, szczególnie Muzeum Ziemi Rawskiej kontynuuje działalność kulturalno – edukacyjną oraz stale uczestniczy w programie Europejska Noc Muzeów.

Działające licznie w Powiecie Rawskim Koła Gospodyń Wiejskich biorą udział w różnych akcjach i uroczystościach organizowanych przez Urzędy Gmin oraz inicjowanych przez własne koła i inne instytucje. KGW wystawiają stoiska podczas dożynek gminnych oraz powiatowych, udzielają się przy okazji różnych akcji charytatywnych oraz organizują własne wydarzenia lokalne typu obchody dnia kobiet, dnia dziecka, spotkania wielkanocne, wigilijne, andrzejowe czy powitanie lata, pikniki, wycieczki oraz pomagają przy organizacji warsztatów dla dzieci i dorosłych. KGW reprezentują również gminy na wyższych szczeblach oraz biorą udział w konkursach, festiwalach, koncertach, festynach i kiermaszach. Organizują spotkania dla myśliwych, przygotowują posiłki dla pielgrzymów, przygotowują zbiórki charytatywne, spotkania integracyjne, a także organizują zajęcia fitness dla mieszkańców swoich gmin. KGW pozyskują środki finansowe ze źródeł zewnętrznych na organizowane różnorodnych inicjatyw w celu integracji lokalnej społeczności oraz promowanie kreatywności oraz tradycji.

Zespoły ludowe w Powiecie Rawskim to perełka kultury i tradycji lokalnych i regionalnych. Krzewią one kulturę, muzykę naszych przodków, strojów ludowych, obrzędów oraz potraw regionalnych, zajmują się również rękodziełem. Biorą czynny udział w imprezach lokalnych na szczeblu powiatowym, wojewódzkim oraz krajowym np. Zespół Ludowy „Cymbarka” z Gminy Cieladź w 2022 r. występował w Warszawie podczas obchodów Święta Niepodległości na zaproszenie Narodowego Instytutu Kultury i Dziedzictwa Wsi; zajął II miejsce na konkursie pieśni ludowej „Kolory regionu” w Brzezinach oraz III miejsce w ogólnopolskim konkursie „Zagłębie i sąsiedzi” w Dąbrowie Górniczej.

Corocznie przez Oddział Oświaty, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego w Rawie Mazowieckiej opracowywany jest Powiatowy Kalendarz Imprez Kulturalnych i Sportowych.

W okresie objętym sprawozdaniem uwzględniał on takie wydarzenia jak:

- 1) Imprezy organizowane przez Powiat Rawski: m.in. Targi Edukacyjne dla uczniów kl. 8,

Obchody Święta Konstytucji 3 Maja, Dzień Edukacji Narodowej, Dożynki Powiatowe, Obchody Wybuchu II Wojny Światowej, Obchody Święta Niepodległości 11 Listopada, Zawody Strzelecki z okazji Święta Niepodległości o Puchar Starosty Rawskiego.

2) Imprezy organizowane przez jednostki organizacyjne Powiatu Rawskiego:

- m.in. Festiwal Miniatur Teatralnych, Dzień Pieśni Patriotycznej oraz Lekcja Historii Polski w LO im. Marii Skłodowskiej – Curie w Rawie Mazowieckiej;
- konkursy historyczne „Ziemia Rawska oraz „Żołnierze Wyklęci”, a także Lekcja Historii Polski w Zespole Szkół – Centrum Edukacji Zawodowej i Ustawicznej im. Mikołaja Kopernika w Rawie Mazowieckiej;
- konkurs historyczny „Niepodległa” oraz Lekcja Historii Polski w Zespole Szkół Ponadpodstawowych w Białej Rawskiej;
- Lekcja Historii Polski i Powiatowy konkurs geograficzny „Turystyka w Powiecie Rawskim” oraz Powiatowy Konkurs Przyrodniczy w Zespole Szkół Ponadpodstawowych im. Wł. St. Reymonta w Rawie Mazowieckiej;
- Piknik integracyjny dla podopiecznych Zespołu Wczesnego Wspomagania Rozwoju Dziecka w Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Rawie Mazowieckiej;
- warsztaty plastyczne „Kreatywne aktywności”, Piknik Rodzinny „Każdy jest ważny”, warsztaty kreatywne 4 pory roku oraz zajęcia dla wychowanków Młodzieżowego Ośrodka Socjoterapii i Specjalnego Ośrodka Szkolno - Wychowawczego w Zespole Placówek Specjalnych w Rawie Mazowieckiej z seniorami Uniwersytetu III wieku „Tradycja łączy pokolenia”;
- Koncert Kolęd i Pastorałek współorganizowany przez Powiatową Bibliotekę Publiczną im. ks. bp. Józefa Zawitkowskiego w Rawie Mazowieckiej.

3) Imprezy wspierane przez Powiat Rawski:

- m.in. Powiatowy Festiwal Pieśni Patriotycznej „Kocham moją ojczyznę” organizowany przez Szkołę Podstawową im. O. ppłk. F. Mientkiego w Cielądzu oraz Powiatowy Festiwal Piosenki Patriotycznej i Niepodległościowej „Tobie Polsko” organizowany przez Szkołę Podstawową im. Jana Pawła II w Sierzchowach;
- Powiatowy Przegląd Orkiestr Strażackich, Powiatowy Turniej Wiedzy Pożarniczej i Powiatowe Zawody Jednostek OSP organizowane przez ZPZOSP w Rawie Mazowieckiej;
- „Majówka w Wilkowicach” organizowana przez Ludowy Zespół obrzędowy Wilkowianie;
- Piknik Rodzinny organizowany przez Związek Dużych Rodzin Trzy Plus Gmina Rawa Mazowiecka;
- konkurs „Szopka Ludowa Regionu Rawskiego” organizowany przez Muzeum Ziemi

Rawskiej w Rawie Mazowieckiej.

Powiat Rawski jest liderem polityki turystyki kulturowej. Jako jeden z nielicznych powiatów województwa łódzkiego wprowadził tablice kierunkowe i informacyjne oraz znaki drogowe informujące o występowaniu cennych zabytków i kierujące w stronę głównych szlaków historycznych.

Działający przy Starostwie Powiatowym w Rawie Mazowieckiej Punkt Informacji Turystycznej odwiedza rocznie wielu turystów z całej Polski.

Podsumowanie:

Głównym założeniem Powiatowego Programu Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Rawskiego na lata 2022-2025 było dążenie do poprawy stanu zasobów dziedzictwa kulturowego z zachowaniem krajobrazu kulturowego, promocja zasobów i walorów dziedzictwa kulturowego Powiatu Rawskiego, co przyczyni się do upowszechnienia lokalnej kultury, zacieśnienia więzi z regionem, podtrzymywania tradycji regionalnych oraz podniesienia atrakcyjności turystycznej Powiatu Rawskiego. W efekcie, wdrożenie Programu wpłynęło na stan obiektów ujętych w gminnych ewidencjach zabytków, podniesienie ich rangi i walorów historycznych oraz wzmocnienie tradycji regionalnych, co ma przełożenie na aktywizację mieszkańców w działaniach na rzecz zachowania dziedzictwa regionalnego i kulturowego.

Przedstawione sprawozdanie jest sprawozdaniem częściowym obejmującym okres dwóch lat.

Podejmowane przez Powiat Rawski wskazane w treści niniejszego sprawozdania liczne działania promocyjne, kulturalno – rekreacyjne, edukacyjne, a także te o charakterze informacyjnym z pewnością przyczynią się do wzrostu zainteresowania kulturą regionu, a same obiekty, poprzez ich stan techniczny i wizualny, będą dawały namacalne świadectwo bogatej historii Powiatu Rawskiego. Większość zaplanowanych w Programie zadań udało się zrealizować.

Całościowe sprawozdanie przedstawione zostanie Radzie Powiatu Rawskiego w 2026 roku.

Opracowanie:

Grażyna Walewska
Kierownik Oddziału Oświaty
Starostwa Powiatowego w Rawie Mazowieckiej